

УДК 746.3(477)

ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВЕБІНАРІВ У МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Анастасія Варивончик, доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри дизайну і технологій, Київський національний університет культури і мистецтв.

ORCID: 0000-0002-4455-1109

E-mail: varivonchik@ukr.net

Ірина Швець, кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри дизайну і технологій, Київський національний університет культури і мистецтв.

ORCID: 0000-0003-1508-6364

E-mail: iradesign@ukr.net

Олексій Дубовий, доцент кафедри дизайну і технологій, кандидат сільськогосподарських наук, Київський національний університет культури і мистецтв.

ORCID: 0000-0003-1103-8840

E-mail: aleksey_d@email.ua

Андрій Кулик, старший викладач кафедри дизайну і технологій, Київський національний університет культури і мистецтв.

ORCID: 0000-0002-9722-5585

E-mail: antikandrey7@gmail.com

Проаналізовано форми та засоби проведення навчальних вебінарів у мистецьких закладах вищої освіти, що забезпечують ефективну професійну підготовку в умовах дистанційної форми навчання. Перспективність зазначеного методу як форми комунікативної взаємодії збільшує можливості творчої діяльності здобувачів освіти, набуваючи комплекс виконавських, професійних компетентностей, спрямованих на художньо-творчу самореалізацію особистості у різних видах мистецтва. Позначено основні етапи організації та проведення вебінарів. Розглянуто можливості підвищення їхньої ефективності.

Ключові слова: вебінар; дистанційна освіта; змішане навчання; інформація; компетенції; онлайн-навчання; офлайн-навчання, комп'ютерні технології.

CONDUCTING EDUCATIONAL WEBINARS IN ART INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC

Anastasiia Varyvonchyk, Doctor of Art Criticism, Docent, Professor at the Department of Design and Technology, Kyiv National University of Culture and Arts.

ORCID: 0000-0002-4455-1109

E-mail: varivonchik@ukr.net

Irina Shvets, PhD in Biological Sciences, Senior Lecturer at the Department of Design and Technology, Kyiv National University of Culture and Arts.

ORCID: 0000-0003-1508-6364

E-mail: iradesign@ukr.net

Oleksii Dubovyi, PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor at the Department of Design and Technology, Kyiv National University of Culture and Arts.

ORCID: 0000-0003-1103-8840

E-mail: aleksey_d@email.ua

Andriy Kulik, Senior Lecturer at the Department of Design and Technology, Kyiv National University of Culture and Arts.

ORCID: 0000-0002-9722-5585

E-mail: antikandrey7@gmail.com

The purpose of the article is to identify and analyze the forms and means of conducting educational webinars in art institutions of higher education that provide effective professional training in the context of distance learning using web resources, and to explore the significance of educational webinars in modern conditions. The research methodology is based on an interdisciplinary synthesis of scientific methods and approaches integrated from pedagogy and art history; general scientific methods of analysis, synthesis, generalization. The scientific novelty of the article lies in highlighting the advantages and disadvantages of distance learning in the acquisition of value orientations, aesthetic experience and special abilities in the educational process. The article discusses the method of distance learning – a webinar. The perspective of this method as a form of communicative interaction is indicated, which increases the possibilities of creative activity of applicants for education, acquiring a set of performing, professional competencies aimed at the artistic and creative self-realization of the individual in various types of art, in comparison with traditional teaching methods. The main stages of organizing and conducting webinars are outlined. Ways to improve their efficiency are considered. The problems and prospects of using webinars as a model of social interaction between a teacher and a student in the field of distance education are analyzed. The online method of teaching was studied with a focus on achieving a given level of competence and professionalism in mastering information and communication technologies.

Keywords: webinar; distance education; blended learning; information; competencies; online learning; offline learning; computer technology.

Пандемія COVID-19 вносить свої корективи в освітні процеси. Сучасні інформаційні технології останнім часом набувають особливого значення у закладах вищої освіти. Все більш успішно розвиваються й удосконалюються дистанційні форми навчання. У концепції дистанційної освіти відзначається максимальне використання онлайн та мультимедійних технологій. Модернізація та застосування інформаційно-комп'ютерних технологій є важливим фактором успішного опанування знань та навичок при дистанційному навчанні у мистецьких закладах вищої освіти. Заняття онлайн значно розширюють функції традиційної освіти, що формує новітні перспективи в методиці організації освітнього процесу. Особливу популярність набуває такий метод інтернет-навчання, як вебінар.

Дотепер велика кількість університетів активно використовували методику змішаного навчання (blended education), яке полягає у поєднанні онлайн та офлайн форматів. Навчання в режимі онлайн значно розширює функції традиційного заняття, формує нові перспективи в методиці організації освітнього процесу. Згідно з Законом України «Про освіту» дистанційна форма здобуття освіти – це «індивідуалізований процес, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [1].

Здобуття вищої мистецької освіти полягає в «набутті студентами компетентностей відповідного ступеня вищої освіти (молодшого бакалавра, бакалавра, магістра, доктора філософії/доктора мистецтва) за певною мистецькою спеціальністю» [2]. У мистецьких закладах вищої освіти навчання під час пандемії COVID-19 відбувається переважно у синхронному онлайн-форматі, коли викладач зустрічається у реальному часі з групою студентів за допомогою інтернет-мережі. Як в очному, традиційному навчанні, викладач взаємодіє з аудиторією під час лекцій, семінарів, практикумів, надаючи необхідні базові знання.

Дистанційна форма, в якій полягає відкрита система навчання, передбачаючи активне спілкування між студентом та викладачем за допомогою сучасних мультимедійних та комп'ютерних технологій, надає змогу працювати та виконувати завдання студентам на відстані, обираючи власне місце, час і темп опрацювання матеріалу.

Проблеми впровадження інформаційних технологій у навчанні досліджували І. Роберт, К. Griffiths, С. Peters [10]. Систему підготовки викладачів до впровадження інформаційної технології в освітньому процесі обґрунтував та запропонував М. Жалдак. Ідея «комп'ютерних навчальних середовищ», на якій базується більшість сучасних навчальних комп'ютерних програм, належить С. Пейперту. Питання дослідження освітнього процесу з урахуванням вебресурсів вивчали: Н. Жевакіна [3; 4], Т. Сурнина [7], В. Кухаренко, Г. Молодих, Н. Сиротенко, Н. Твердохлебова [5], О. Січкарук [8] та ін. Методи, форми та засоби професійної підготовки вчителів в умовах дистанційної форми навчання розглянуто В. Осадчим [6].

Мета статті полягає у визначенні форм та засобів, що забезпечують ефективну професійну підготовку в умовах дистанційної форми навчання за допомогою вебресурсів та дослідити вагомість навчальних вебінарів в умовах сьогодення.

Оскільки сьогодення потребує іншого ставлення до освітнього процесу, а обсяг інформації, які повинні засвоїти студенти з мистецтвознавчих дисциплін у процесі навчання у закладах вищої освіти, зростає, стає необхідним впровадження сучасних новітніх освітніх технологій та поширення їх у застосуванні. При цьому самостійне навчання збільшується, процес підготовки потребує більше часу. Таким чином, завданням сучасного викладача є: опанування нових інформаційних технологій з метою використання їх в освітньому процесі; досконале вивчення вебресурсів; поширення дистанційної форми навчання, яка передбачає володіння професійними компетенціями викладача.

Назва «вебінар» походить від англійських слів «web» (англ. мережа, павутина) і «seminar» (англ. семінар), що в перекладі означає «семінар у мережі». Брендний знак «webinar» належить компанії Inter Call. Незважаючи на назву, програмне забезпечення, призначене для організації вебінарів, можна використовувати і для проведення інших форм освітнього процесу [1]. Вебінар (webinar) – спосіб організації зустрічей онлайн, формат проведення семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою інтернет-мережі. Для організації вебінару використовують технології відеоконференції, інтернет-телефонії тощо. Він складається з наступних функцій: демонстрація презентації, перегляд відео, можливість групового спілкування. Для наочності часто використовують демонстрацію презентації. Вона дозволяє уявити у стислому вигляді обсяг інформації, яка проста для сприйняття. Також викладач може представити інформацію у вигляді відеороликів або цілого фільму, при цьому коментуючи їх.

Цінність такого роду спілкування – будь-яка дистанція. Необхідна умова для здійснення вебінару – технічна оснащеність викладача та студентської аудиторії. Зв'язок між співрозмовниками підтримується через інтернет за допомогою вебдодатків, Viber, Skype, Zoom тощо, забезпечуючи невисоку собівартість організації освітнього процесу.

Вебінари можуть являти собою лекції, практичні заняття, семінари коли викладач розкриває тему, а студенти переглядають відеоінформацію. Вебінар як інтерактивне навчальне заняття може проходити і в іншому варіанті: студенти можуть виступати зі своїми доповідями, задавати один одному і викладачеві питання, вести полеміку. Таким чином, вебінар являє собою семінар, який проводиться в комп'ютерній мережі. Питання, які виникають у групи осіб, найпростіше обговорити спільно. IP-телефонія дає можливість спілкуватися ведучому викладачу й учасникам, що знаходяться в різних місцях перебування.

Вебінари можуть являти собою лекційний курс. При цьому основне навантаження несе на собі викладач. Він має можливість демонструвати матеріали: текстові документи, слайди, сайти, робочий стіл свого комп'ютера, малювати та виконувати практичні роботи. Вебінари є такою формою навчання, яка створює можливість значно підвищити активність студентів у порівнянні зі звичайною лекцією. Учасники вебінарів можуть дивитися, слухати і ставити питання в різній формі. Студент перебуває ніби сам на сам з викладачем, але водночас і віддалений від нього, що викликає більш спокійне спілкування. Для студентів креативність такого роду спілкування є очевидною. Вебінари записуються, тому є можливість переглянути матеріал в будь-який час. Тож це найбільш ефективний засіб, що допомагає адекватно сприймати потрібний матеріал, відтворювати й осмислювати його.

Вебінари можна проводити на різних платформах: Windows, MacOS, iPad, Android – і це тільки частина інтернет-ресурсів. Браузери, що використовують для відеотрансляції, зокрема Internet Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox, Safari, дозволяють демонструвати документи Power Point, Word, Excel та інші, транслявати свій екран, обмінюватися повідомленнями в чаті. Доступна функція запису «V-Class» – віртуальний клас для проведення вебінарів через інтернет або в корпоративній мережі [9; 10].

Набір обладнання для організатора повинен містити: окремий комп'ютер з інтернет-каналом, відеокамеру (або дві відеокамери, якщо передбачено кілька доповідачів), мікрофон або комплект мікрофонів (вбудовані мікрофони незручні тим, що дають відлуння і вимагають додаткових налаштувань при відключенні), динаміки або колонки, якщо передбачено зворотний аудіозв'язок з учасниками курсу, додатковий комп'ютер з доступом в інтернет та навушниками для технічної підтримки й перевірки зв'язку. Організація вебінару дає можливість створювати велику аудиторію для спілкування [9; 10].

Успіх вебінару залежить від кількох факторів: тема, яку висвітлює викладач, має бути максимально розкрита; цільова аудиторія з цікавістю сприймає інформацію, яку до неї намагаються донести; викладач має харизму та професіоналізм, він повинен максимально ефективно спланувати час, відведений на організаційні питання, розробку плану та змісту проведення вебінару, підготовку наглядних матеріалів, презентацій, відео, світлин з обраної теми курсового навчання. Для вдалого проведення вебінару необхідно уважно поставитися до організаційних моментів, які наведені у статті Камі

Griffiths і Chris Peters «10 кроків планування успішного вебінару» [10].

Авторами розглянуто різні наявні формати вебінарів. На лекціях, коли ведучий представляє матеріал і тільки відповідає на запитання, може виникнути ефект великої дистанції з аудиторією, при цьому деякі слухачі не беруть активної участі в обговореннях. Другий варіант – вебінар у стилі інтерв'ю. Лектору задається серія питань від інтерв'юера. Це більш захопливий формат. Інтерв'юер «заохочує» аудиторію наслідувати його приклад і ставити питання лектору. Планування вебінару стає більш складним. Можуть бути труднощі з тим, щоб диспутанти не говорили одночасно. Варіант інтерактивного вебінару, який відбувається завдяки особливому простору для передачі інформації – «whiteboard». У ньому викладач і учасники можуть залишати свої коментарі до слайдів або відео. Аудиторія бере участь в ході вебінару в усному та письмовому форматі. Текстовий чат – зручний спосіб, що дозволяє знизити зайвий шум під час проведення вебінару. Оскільки приходять одночасно кілька повідомлень, вони не будуть заважати ведучому доносити інформацію. Віддалений робочий стіл дозволяє учасникам бачити, що відбувається на екрані комп'ютера викладача. Іноді буває можливість навіть часткового управління програмою або його імітації, яку викладач демонструє зі свого ПК [10].

Одна з рекомендацій, опублікованих ще у 2010 році, дана аналітиком дослідницької і консалтингової компанії Jeremiah Owyang [11]. «Він наводить 10 базових етапів підготовки і проведення заходу, виділених їм в якості необхідних компонентів ефективного вебінару: Philosophy (філософія підходу до аудиторії), Purpose (мета), Planning (планування – то, що ми розглядаємо тут як технічне забезпечення та організаційні питання), Professionals (команда організаторів), Programming of Content (розробка змісту), Promotion (просування), Preparation and Practice (підготовка і тестування), Performance (безпосередньо проведення), Pursuit (післядія) і Post Mortem (пост-аналіз)» [9]. Для досягнення ефективності вебінару необхідно розрахувати часовий діапазон кожного з етапів вебінару, звертаючи увагу на розробку дидактичних матеріалів для конференції та інтерактиву. Таким чином, одним з найбільш ефективних способів проведення навчання є вебінар.

За допомогою вебінару викладач створює відповідне середовище та намагається забезпечити заплановані результати, спрямовує знання та вміння на розвиток наступних компетенцій:

1. Інформувати студентів про особливості організації освітнього процесу та вимоги до підсумкової підготовки;
2. Рекомендувати вибір індивідуальної траєкторії навчання відповідно до початкового рівня підготовки студентів, їхніх освітніх потреб та мотивації;
3. Визначати обсяг і зміст підтримки, яка надається, залежно від цілей підготовки і якості використовуваних навчально-методичних матеріалів, планувати етапи підтримки;
4. При організації занять стимулювати завдання питань, більше відповідати, ніж питати;
5. Брати участь у спільному обговоренні підходів до вирішення конкретних ситуацій, завдань і проблем;
6. Стимулювати виникнення позитивних емоцій у тих, хто навчається, заохочувати, підтримувати інтерес до навчання;
7. Спільно зі студентами здійснювати цілеспрямований пошук навчальної

- інформації;
8. Оцінювати досягнення студентів на всіх етапах навчання, створювати умови для здійснення самооцінки;
 9. Враховувати задоволеність студентів ходом і результатами навчального процесу;
 10. Сприяти взаємодії студентів між собою в процесі навчання [9; 10].

Процес дистанційного навчання студентів у мистецьких закладах вищої освіти орієнтований на розвиток комунікативних, практичних, самостійних навичок та психологічної готовності працювати у віртуальному просторі, встановлення, налагодження та підтримки інформаційних зв'язків та взаємодії між студентами та викладачем, а також адаптації до нової форми навчання. Нині інтернет відіграє важливу роль в організації освітніх процесів, з доступом до багатьох вебсайтів та великими можливостями передачі різноманітних даних, що позитивно впливає на формування міжкультурної комунікативної компетенції. Найновіші досягнення інформаційно-комунікаційних технологій, як-от електронна пошта, Skype, освітні сайти, блоги, соціальні мережі тощо, активно використовуються педагогами та студентами, що сприяє розширенню кругозору та формуванню міжкультурної комунікативної компетенції [11, с. 53].

Під час пандемії COVID-19 дистанційне навчання у мистецьких закладах вищої освіти України мало як позитивні, так і негативні наслідки. Суттєвими перевагами проведення вебінарів є: доступність, простота, зручність навчання і викладання, затребуваність, можливість обміну інформацією. Слід зауважити, що організація вебінару може бути пов'язана з труднощами. По-перше, у порівнянні з традиційним заняттям викладачеві важко утримати в полі зору всіх студентів, встигнути помітити їхню реакцію, вчасно відповісти на питання. Тому проведення вебінару вимагають від викладача напруженої роботи. По-друге, освітній процес здійснюється значною мірою за допомогою використання технічних засобів. Таким чином від того, наскільки технічно оснащені всі учасники, наскільки вони володіють інформаційно-комп'ютерними технологіями, будуть залежати результати роботи. Якщо техніка працює добре, то проблем не виникає.

Однак збої у функціонуванні техніки, можливі помилки або недостатнє володіння навичками користування вебресурсами можуть знизити ефективність проведення заняття. Тому підготовка до такої форми навчання повинна бути особливо ретельною. Гідність дистанційного навчання в тому, що викладачі вчать студентів реагувати на інформацію, повідомлення в письмовій та усній формі, критично та шанобливо оцінювати матеріал, відстоювати свою точку зору. При проведенні інтерактивних теоретичних занять відзначають позитивний вплив таких важливих питань, як: знаходження проблемного формулювання тем, що обговорюються; організація освітнього простору, що сприяє діалогу; використання «підтримувальних» комунікативних технік під час спілкування (доброзичлива інтонація, уміння ставити конструктивні питання та ін.); мотиваційна готовність студентів та викладачів до співпраці; оптимізація системи оцінки освітнього процесу; розвиток групових та міжособистісних навичок аналізу та самоаналізу [11, с. 54].

Під час проведення інтерактивних занять слід зауважити на існуванні ряду негативних моментів: соціокультурні: труднощі адаптації до нових засобів навчання, підвищення вимог до інформаційної культури, інформаційної грамотності,

інформаційної компетентності суб'єктів освітнього процесу; психолого-педагогічні: зростання інтенсивності та трудомісткості реалізації освітнього процесу в системі дистанційного навчання; технічні: відсутність технічних засобів здійснення взаємодії, неможливість подання у системі дистанційного навчання низки дисциплін, захист персональних даних користувачів та навчальних матеріалів у системі дистанційного навчання.

Складності, що виникають під час проведення практичних занять, потребують всебічного розгляду. Для удосконалення системи освіти слід більше уваги приділити досвіду іноземних фахівців наукового середовища, інноваційним технологіям віртуальної та доповненої реальності тощо. Рада з освіти «The Global Education Council» (GEC) глобальної спільноти «Bett» сприяє впровадженню новітніх освітніх технологій, корисних для учнів, студентів та викладачів усього освітнього простору. Глобальна рада з освіти – це рушійна сила «провидців» з найбільших світових брендів та освітніх установ, що наголошує на необхідності розробки абсолютно нової системи освіти, придатної для нашої диджиталізованої епохи, де молоді уми оснащені навичками, компетенціями та цінностями, необхідними їм для позитивного впливу на суспільство [12].

COVID-19 прискорив швидкість змін навколо нас, вплинув на технології, галузі, кар'єру, навчання та спосіб життя. Роль освіти та навчання має життєво важливе значення, оскільки ми продовжуємо реагувати на наслідки цієї глобальної надзвичайної ситуації в галузі охорони здоров'я, яка трапляється на індивідуальному, суспільному та ширшому економічному рівні.

Важливість широкого впровадження дистанційного навчання підтверджена останніми роками довготривалими і частими карантинними заходами у закладах вищої освіти. Отже, якщо в основному дистанційна форма навчання позиціонувалася як форма навчання поряд із заочним і очним або як їхня частина, також розрахована для використання у додатковому навчанні дорослих, підвищенні кваліфікації, отриманні освіти для людей з обмеженими можливостями, то сьогодні постає нагальне питання про впровадження дистанційної форми навчання.

За кожним проведенням вебінаром готують його архівний запис, який розміщують в електронному курсі дисципліни на сайті ЗВО та пропонують студентам для завантаження та освоєння навчального матеріалу. На заключному етапі проводять тестування студентів та готують звіт, анкетування та опитування студентів, відбувається моніторинг затребуваності вебінарів з дисциплін закладу освіти.

Перспективи та інновації в освітньому процесі супроводжуються новітніми накопиченнями інформації, де прогрес зумовлює цілеспрямоване забезпечення освіти змінами, що відбуваються в нашому суспільстві. Зростання інформаційних обсягів, об'єктивних потреб і поява ефективних технологічних засобів і способів її опрацювання свідчать про становлення інформаційної цивілізації. Нинішні етапи самостійної української держави вимагають підвищення ефективності у системі сучасних закладів вищої освіти:

- модернізація загальнодержавної освітньої системи;
- кардинальне поновлення нормативно-правової бази й освітнього законодавства з метою гармонізації з Європейським простором вищої освіти;
- інтеграція новітніх технологій національної вищої освіти до Європейського простору, створення та реалізація заходів до забезпечення високої якості, що

відповідає європейським стандартам;

- стандартизація сучасних новітніх технологій на компетентнісній основі, демократизація, автономізація, інтернаціоналізація діяльності закладів вищої освіти;

Існують і ризики у переведенні освітнього процесу у цифровий простір, а саме: поширення небезпечних флешмобів, деструктивні практики, кібербулінг тощо. Ці явища цифровізації посилюють необхідність переорієнтації векторів процесу у виховні, створення оптимальних технологій у цифровому просторі та дослідження її ефективності, що потребує додаткового опрацювання Концепції виховання студентів у цифровому просторі закладів вищої освіти.

Описаний вище процес організації проведення вебінарів є технологічним циклом зі зворотним зв'язком та рефлексією за результатами роботи, а також представляє перспективи для подальшого дослідження. Вебінари відкрили нові можливості для проведення електронних навчальних курсів та нові шляхи взаємодії викладача й студентів. Вони допомагають вибудовувати таку співпрацю, при якій доброзичливе ставлення один до одного стимулює відкритість, бажання спілкуватися в процесі пізнання, самостійність мислення. Здобуття естетичного досвіду, спеціальних здібностей і ціннісних орієнтацій у процесі дистанційного навчання за допомогою вебінарів розширило можливості художньої діяльності здобувачів освіти, що набули комплекс виконавських, професійних компетентностей, спрямованих на художньо-творчу самореалізацію особистості у різних видах мистецтва.

Вебінари є ефективним методом навчання в ряду перспективних освітніх технологій у зв'язку з їхньою простотою, економією часу і великими можливостями розвитку творчих здібностей студентів та слухачів. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології, як соціальний конструкт, висувають колосальні вимоги до інформаційної грамотності, інформаційної культури та інформаційної компетентності індивіда.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховна Рада України. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2017. № 38–39. ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 13.11.2021).
2. Верховна Рада України. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (дата звернення: 13.11.2021).
3. Жевакіна Н. В. Технологія дистанційного навчання: сутність та особливості. *Вісник Луган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка*. № 4. 2003. С. 68–73.
4. Жевакіна Н. В. Педагогічні умови організації дистанційного навчання студентів гуманітарних спеціальностей у педагогічному університеті: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Луганськ, 2009. 20 с.
5. Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г., Молодих Г. С., Твердохлебова Н. Є. Дистанційний навчальний процес: навч. посіб. / за ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. Київ: Міленіум, 2005. 292 с.
6. Осадчий В. Методи форми та засоби професійної підготовки учителів-тьюторів в умовах дистанційної форми навчання. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-06/10ovvdf.pdf> (дата звернення: 06.12.2021).
7. Сурнина Т. Ю. Развитие тьюторских компетенций как способ совершенствования деятельности современного преподавателя. *Сибирский педагогический журнал*. № 3. 2008. С. 169–179. URL: <http://elibrary.ru/download/97927377.pdf> (дата звернення: 07.12.2021).
8. Січкарук О. І. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. Київ: Таксон, 2006. 88 с.
9. How To Successfully Produce A Webinar: Follow the «Ten P's» .Jeremiah Owyang. URL: [ISSN 2307-4906](http://web-</div><div data-bbox=)

- strategist.com/blog/2010/05/31/how-to-successfully-produce-a-webinar-follow-the-ten-ps/ (дата звернення: 20.12.2021).
10. 12Steps for Planning a Successful Webinar. Kami Griffiths and Chris Peters. URL: <https://www.techsoup.org/support/articles-and-how-tos/10-steps-for-planning-a-successful-webinar> (дата звернення: 20.12.2021).
 11. Bakhov I., Byrkovych T., Makarchuk O., Varyvonchuk A., Turchak L., Soichuk R. Enhancing cross-cultural competence of students under conditions of limited social communication. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research 11/01-XVIII. Pp. 51–56. URL: <http://www.magnanimitas.cz/11-01-xviii> (дата звернення: 22.12. 2021).
 12. Bett's Global Education Council: A Manifesto for the Future of Education, 14 April 2020 URL: <https://www.bettshow.com/bett-articles/betts-global-education-council-a-manifesto-for-the-future-of-education> (дата звернення: 22.12. 2021).

REFERENCES

1. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" (Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR). (2017). № 38–39, st. 380. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada Ukrainy. Pro Natsionalnu stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.06.2013 № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> [in Ukrainian].
3. Zhevakina, N. V. (2003). Tekhnolohiia dystantsiinoho navchannia: sutnist ta osoblyvosti. *Visnyk Luhan. derzh. ped. un-tu imeni Tarasa Shevchenka*, № 4, 68–73 [in Ukrainian].
4. Zhevakina, N. V. (2009) Pedahohichni umovy orhanizatsii dystantsiinoho navchannia studentiv humanitarnykh spetsialnostei u pedahohichnomu universyteti: *Extended abstract of candidate's thesis*. Luhansk [in Ukrainian].
5. Kukhareno, V. M., Syrotenko, N. H., Molodykh, H. S., Tverdokhliebova, N. Ye. (2005) Dystantsiinyi navchalnyi protses. V. Yu. Bykova ta V. M. Kukhareno (Eds.). Kyiv: Milenium [in Ukrainian].
6. Osadchyi V. Metody formy ta zasoby profesiinoi pidhotovky uchyteliv-tiutoriv v umovakh dystantsiinoi formy navchannia. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-06/10/ovvdf.pdf> [in Ukrainian].
7. Surnina, T. Yu. (2008) Razvitie tyutorskih kompetencij kak sposob sovershenstvovaniya deyatel'nosti sovremennogo prepodavatela. *Sibirskij pedagogicheskij zhurnal*, 3, 169–179. URL: <http://elibrary.ru/download/97927377.pdf> [in Russian].
8. Sichkaruk, O. I. (2006) Interaktyvni metody navchannia u vyshchii shkoli. Kyiv: Takson [in Ukrainian].
9. How To Successfully Produce A Webinar: Follow the "Ten P's". Jeremiah Owyang. (2010). URL: <http://web-strategist.com/blog/2010/05/31/how-to-successfully-produce-a-webinar-follow-the-ten-ps/> [in English].
10. Steps for Planning a Successful Webinar. Kami Griffiths and Chris Peters. (2020). URL: <https://www.techsoup.org/support/articles-and-how-tos/10-steps-for-planning-a-successful-webinar> [in English].
11. Bakhov, I., Byrkovych, T., Makarchuk, O., Varyvonchuk, A., Turchak, L., Soichuk, R. (2021). Enhancing cross-cultural competence of students under conditions of limited social communication. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research 11/01-XVIII. R. 51–56. URL: <http://www.magnanimitas.cz/11-01-xviii> [in English].
12. Bett's Global Education Council: A Manifesto for the Future of Education, 14 April (2020). URL: <https://www.bettshow.com/bett-articles/betts-global-education-council-a-manifesto-for-the-future-of-education> [in English].